

jo najmanj od nje — « Lepo! Zdaj se ne čudim, zakaj ste glasovali za centralizem in davke. Radi bi seveda, da bi imeli Slovenci najmanj od države, da bi jo tembolj ljubili. Pripeljali ste nas s svojim centralizmom tako daleč, da bomo skoro sami mali berači. Potem bomo pa ljubili državo, še bolj pa samostojne magnate.

Štev. 7 »Domovine«: »Kadar bomo pometli s temi ostanki prešlih dob, takrat se bo govorilo samo o dobri upravi, o štedenju, o izenačenju davkov in o gospodarski povzdigi vseh stanov.« Dr. Gregor Zerjav l. r.

A tako? Zdaj se razumemo. Samostojno demokratiški poslanci bodo delovali za dobro upravo, za izenačenje davkov in za gospodarsko povzdigo, ko bodo pometli. To je vzor stranke, vzor poslanca, vzor ministra. Pometati. Davki, gospodarstvo, uprava pride potem. — Sicer ste dozdej tudi tako delali. SDS je za centralizem, za visoke davke, za propast Slovenije edino zato, da more pri koritih dobiti toliko Judeževih grošev, da si more kupiti metle, da potem pometa. — Torej, najprej boste pometli, potem boste pa delali. Imenitno! Samo glava nas menda ne bo takrat več bolela. Zdravo!

Malo sem si ogledal vašo »Domovino«. Naj bo za danes dovolj.

All so generali bolj potrebni nego bolniški strežaji!

Komaj je stopil Radič v vlado, že so imenovali nad 60 novih generalov. Sedaj šteje naša armada okoli 190 generalov, ki so plačani približno tako kakor ministri. To stane državo na leto gotovo okoli 100 milijonov dinarjev. Med tem, ko Radič—Pašičeva vlada imenuje nove generale, pa hočejo odpustiti vse strežaje in usmiljene sestre, ki strežejo ubogim bolnikom v bolnišnicah v Sloveniji. Zadeva je sledeča:

Iz proračuna za leto 1926-27, ki bo veljal od 1. apr. 1926 naprej, so črtali vse izdatke za uslužbence v mariborski bolnišnici in v vseh drugih bolnišnicah v Sloveniji. Nad 600 laborantov, strežnikov in usmiljenih sester bi naj bilo s 1. aprilom vrženih na cesto. Poslanec Pušenjak je v proračunski razpravi opozoril vlado in ministra narodnega zdravja na to, a je dobil odgovor, da je postavka za uslužbenstvo v bolnišnicah prenešana v neko drugo točko proračuna. Ko so pa te dni v Ljubljani in v Mariboru pregledovali novi proračun ministrstva narodnega zdravja, so na veliko presenečenje našli, da ni v novem proračunu ne vinarja za uslužbence bolnišnic v Sloveniji. Tako je Pašič—Radičeva vlada v času, ko je imenovala nad 60 novih generalov ter je na Francoskem kupila žrebca za več kot 1 milijon dinarjev, črtala bomo postavko za bolniške strežnike in usmiljene sestre!

Kaj bo sedaj? Ali je mogoče vzdržati bolnišnice, sprejemati bolnike in jih oskrbovati brez strežnikov in usmiljenih sester? To je absolutno nemogoče. Kakor hitro bodo vrgli te ljudi na cesto, bodo morali zapreti tudi bolnišnice. Ali si je mogoče misliti operacijo brez postrežbe? Kdo bo snajl bolnike? Kdo snajl in urejeval bolniške sobe, obloke itd.? Kdo bo oskrboval bolnike, pripravljati hrano?

Kaj naju briga! Meni prepusti stvar! Vedno sem imel jezik na pravem mestu!

Nocoj se ga lotiva! Ne vem kako je, pa zdi se mi, da tu nekje blizu mora biti domovina tega zagorelega orjaka, ker toliko zija ven v morje. Ko bomo mimo, se bo spet zapiral in kdo ve če še dobiva kedaj priliko —.

»Mislil torej zares, da bi ga —?«

»Da! Poslušaj —!«

Uro pozneje sta se plazila dva moža proti zadnjemu krovu. Veter je žvižgal v vrveh in jamborih, stroji so bobneli, morje je šumelo pod silnimi udarci vijakov. Vkljub temu sta se blizala z največjo previdnostjo in neslišno temni, visoki postavi, ki je sklonjeno slonela na pregraji.

Sedaj sta oddaljena komaj pet korakov, sedaj komaj štiri, nato tri —.

Temna postava se ni genila. Trzan je bil ves v se zamišljen, top in gluha.

Moža sta počenila, trenutek sta čakala kot bi zbirala moči.

Črni z dolgo brado je dvignil roko, jo spustil —.

Kakor en mož sta planila, vsak je zgrabil za eno nogo in preden se je utegnil Trzan, četudi nagel ko blisk, obrniti, že je izgubil pregrajo iz rok in čez glavo zdrknil v morje.

Veter je poživigaval po vrveh in jamborih, stroji so bobneli v svojih enakomernih udarih in vijaki so mlatili valove z neizpremenjeno brzino.

Naglo je plul parnik daljnemu Capetownu naproti.

X.

Arnot na delu za svojega prijatelja.

Tisti večer po Trzanovem odhodu je čudna pobitost legla na Porterjevo farmo.

Ali so res generali bolj potrebni za zdravje državljanov, nego uslužbeni in usmiljene sestre v bolnišnicah? Priporočamo radičevcem, da na shodih pohvalijo sedanjio vlado za to »dobroto«. Morda misli Radič—Pašičeva vlada oskrbovati uboge bolnike v bolnišnicah v Sloveniji s pomočjo kuluka!

Take žalostne storije nas morajo spametovati. Za Radičem in Pašičem ne more iti noben pošten Slovenec in Slovenka. Na vseh koncih in krajih vam nesrečna Radičeva in Pašičeva politika govori: Slovenci, bodite pametni! Ne cepite se! Držite skupaj. Proč z Radičevimi zapeljivci! — Zebot.

Izpod mariborske Kalvarije.

Zavod srednje vinarske in sadjarske šole je vse leto napolnjen. Poleg drugoletnikov (zadnjih) bivše dvoletne vinarske in sadjarske šole ter gojencev nove, enoletne šole je v zavodu tudi nekaj učencev nove štiri-letne srednje vinarske in sadjarske šole, ki se pa sicer iz večine oskrbujejo izven zavoda, v mestu. Ta strokovna šola, ustanovljena leta 1872., obstoja sedaj 54. leto. Šolski uspehi so povprečno še precej dobri, a mogli bi biti mnogo boljši, ako bi pošiljali kmetovalci od svojih dobrih, zdravih, dovolj nadarjenih, pridnih, za kmetijsko stvar vnetih sinov samo najboljše v to strokovno šolo. Pri tej izbiri za to sposobnih mladeničev bi mogli sodelovati in ugodno vplivati državni ekonomski, kmetijske in izobraževalne organizacije vseh vrst, cerkev, šola, okrajni zastopi, občine, sploh vsi, ki jim je dobra kmetijska stvar našega naroda resnično pri srcu. Duševni in telesni slabosti ovirajo napredek in kvarijo ugled zavoda, ki ga nekateri očetje še vedno smatrajo samo kot nekako poglobljevalnico za svoje ponesrečene sinove. To pa zavod ni, niti ne more delati drugačnih čudežev pri mladeničih, ako ni potrebnih zdravih pogojev za njih sprejem. Le-ti se vsako leto o pravem času javno razpišejo.

Zavod ima premnogo drugih ovir in težkoč, ki se ne morejo tu navajati. Žalostno je dejstvo, da se činitelj, ki bi mogli in morali kaj storiti v tem pogledu, zanje vse premalo ali nič ne brigajo. Potrebno je povečanje šolskih prostorov radi razširjenega šolskega obrata, potreben je nov internat za srednješolce, v kolikor naj bodo le-ti interni učenci, da se ne bi mešali in gnetili z gojenci praktične enoletne šole v starem internatu, ki ima drug namen in predvsem drugačno uredbo. Vse to in še mnogo drugega je nujno življensko vprašanje v pretekli jeseni reorganiziranega zavoda. Opaža se tudi, da je za enoletno šolo učna doba prekratka, in je bila prejšnja »dvoletna« mnogo na boljšem še v mnogih drugih ozirih — sicer ob popolnoma enakih stroških, odnosno javnih sredstvih.

Strokovnjaki te šole se po možnosti udeležujejo tudi izven zavoda, a to delovanje se omejuje v glavnem le na strokovno pisateljstvo; potrebnih ožjih stikov z zunanjim kmetijskim svetom pa žal nimajo, ker ni za to denarja. Tudi v preteklih letih razpisani učni tečajji na zavodu se z nekaterimi izjemami niso mogli vršiti radi nezadostnega števila udeležencev. Pravkar se pripravljajo za enkrat deset učnih tečajev; ali bo za vse dovolj zanimanja?

Profesor Porter je bil skrajno slabe volje. Venomer je popraševal po gospodu Trzanu. Iskal ga je po hiši, krog oglov, po vrtu, parkrat je že pomeril svoje razmišljene korake proti gozdu in gotovo bi se bil spet izgubil, da ga ni pripeljal nazaj gospod Filander, njegov skrbni in neutrudljivi varuh.

In nato je bil še huje jezen. »Gospod Trzan«, je pravil, »nam je rešil čast in premoženje. Našel je moj zaklad. Pa niti zahvalili se mu nismo. Vi ste tega krivi, gospod Filander! Zakaj ste ga pa pognali iz hiše!«

»Gospod profesor —!«

»Bežite bežite! Dobro vas poznam in vem, kaki ste! Vaša razmišljenost mi je napravila že mnogo škode. Kam ste na primer vtaknili tisti listič, tisto bančno nakazilo, ki ga je prinesel gospod Trzan?«

»Gospod profesor —!«

»Nič se ne izgovarjajte! Videl sem na lastne oči, da ga je dal vam. Vtaknili ste ga v žep in ga seve izgubili, — če si niste pipe ž njim prižgali. O Bog, take ljudi pod streho imeti —! Saj pravim —! Vaša raztresenost me bo še pod grudo spravila —. Kako naj dobim denar, če nimam nakazila?«

»Gospod profesor —!«

»Seveda! Ine pa tudi —! Kar takole pusti, da odide mož, ki mu dolgujemo vse, prav vse! Vsi skupaj ste —!«

Toda gospod Filander ga ni več poslušal.

Urnih korakov je hitel k Ini. Zadeva je bila važna, da, usodna je lahko bila za vso hišo.

On, Filander, seve ni izgubil bančnega nakazila. Pač pa gospod profesor. In po stari svoji navadi je valil vso krivdo nanj, na svojega ubogega tajnika —!

Pa kaj bo sedaj?

Raznih poslopij je nad dvajset; njih najnujnejše vzdrževanje zahteva obilo denarja, ki ga primanjkuje. Izrednih sredstev zahtevajo številne melioracije, zlasti še umetne naprave v strmih vinogradih Kalvariji, ki se rušijo in mestoma opasno pomečejo po strmini navzdol, ogrožajoč trsne, sadne in vrtno kulture kakor tudi stanovanske ter gospodarske zgradbe z ljudmi in živino vred ob vnožju sicer ljubkega hrička. In to navzlic temu, da se je v povojni dobi neprestano delalo, popravljalo, nabavljalo, kar je videti pri vsakem koraku, v kolikor so pač sredstva dopuščala. Zavod je drugače v razveseljivem razmahu, kar priznavajo nepristranski domači in tuji večaki. Njega razvojne nečestice pa čutijo le tisti, ki jih sami doživljajo.

Jedva se je zatrla svinjska kuga, zanošena po tujih svinjah iz okolice, se je živinska tuberkuloza, domnevno zanešana v prejšnjih letih s tujimi pasmami, v hlevu tako nevarno razpasla, da mora govedo za govedom pod mesarski nož. Pa to je lažje nego nadomeščanje izgub z zdravno živino.

Leta 1924. se je zbiralo za »tiskovni sklad«, h kateremu so prispevali po 500 D: posojilnica Narodni dom v Mariboru ter okrajna zastopa v Mariboru in Celju, okrajni zastop v Ormožu pa je daroval 250 D, skupno torej 1750 D. Nekaj se je nabralo od drugod, tako tudi iz skupičkov za s slikami opremljeni tiskani prospekt z zgodovinsko črtico, uredbo, programom in učnim načrtom šole, da so se mogli kriti vsi stroški za to prvo izdanje v znesku 2.180 D in je še dobrih tisoč dinarjev naloženih za kako drugo strokovno objavo. Kot taka se smatra med drugim za vrlo potreben priročen letak s po dobami o grozdem sukaču (senem črvu in kiseljaku), ki ponekod močno ogroža vinske pridelke, in o uporabi vprežnega orodja v vinogradih. Tak poučni letak bi stal ob dovoljnem številu odjemalcev nemara 2 D in bi se moral kar najbolj, v tisočih izvodih razširiti med vinarje prizadetih krajev. Okrajni zastopi, občine, vinarske in druge organizacije naj bi takoj obvezno prijavile število letakov, ki jih rabijo in naročijo za svoj okoliš. Količina naklade in pa cena se bosta določili na podlagi skupnih prijav in je vse drugo za to že pripravljeno.

Nameščenci kmetijskih šol so, ako vestno vrše svoje dolžnosti, s skrbmi in delom preobloženi; vezani so na »službeno stanovanje« v zavodu, ker so iz večine ali izmenjaje se v permanentni službi ne toliko radi šolskega kot radi kompliciranega gospodarskega obrata in radi zavoda. Zato so od nekdanj uživali nekatere upravičene zakonite ugodnosti za prekomerno delo. Ko so po zadnji službeni pragmatiki stanovanja zanje ostala pač še »službena«, ne pa več tudi brezplačna, so se jim za zadnjo »novoletnico« odvzele — po že prejšnjem postopnem reduciranju — tudi vse še preostale olajšave, kot na primer popusti pri cenah za domače pridelke i. dr. Tako bodo zdaj zadovoljni tudi tisti, ki nas niso zavidali za prekomerno delo v trdi službi, pač pa nam niso privoščili malenkostnih priboljškov, ker jih sami niso deležni, niti vredni. Kje se bodo našli idealni delavci te stroke, ki so tako potrebni za kmetijske šole, pod tako mizernimi razmerami, to je za velegraditelje agrarne države postranska stvar. — Direktor Andrej Zmave.

Somišljeniki, širite naše listel

Če ni nakazila, tudi denarja ne bo. Vsaj kmalu ne. Vsaj tri tedne bi trajalo, preden bi prišlo novo nakazilo od Arnota.

In — kaj če bi nepoklican človek našel nakazilo in ga zlorabil!

Treba je takoj obvestiti Ino. In Clayton bo moral pomagati.

Pa Ine mu je dala po sobarici povedati, da je bolna in da ne more z nikomer govoriti.

»Čudno dekle!« je mrmral gospod Filander in se čehljal po osiveli glavi. »Vse ji je šlo po sreči. Canlerja se je iznebila in prišel je po njo tale mladi, lepi orjak, pravi polubog po vseh pravih grškega bajeslovja. Pa ga odbije! Sedaj pa se cmeri, ker je šel —. Hm, saj pravim!«

Šel je iskat Claytona.

Pa Claytona ni bilo nikjer. Pravili so, da ga že od davi ni bilo videti.

»Hm, saj pravim —! Dolgeas je tod, kar je odšel tisti lepi dolgin. Saj pravim, ko bi bila Ine pametna —!«

Najhujše ure pa je tisti dan preživel Clayton.

Rad bi govoril z Ino, pa ni prišel do nje. Odkar je odšel Trzan, je ni bilo več na spregled.

Poln skrbi in hudih slutenj je hodil tisto jutro po sobah. Kdo ve, kako je bilo da ga je zaneslo tudi v Trzanovo stanovanje.

Vrata so bila odprta. Nihče še ni pospravljaj. Saj je bila vsa hiša narobe.

Vstopil je in zamišljen gledal po zapuščeni sobi. Na tleh pri oknu je ležal list papirja.

Pobral ga je. Brzjavka je bila.

»Ah, pozabil jo je v naglici —!«

Za trenutek je pomišljal, ali mu je dovoljeno, prebirati pošto tujih ljudi. Pa skušnjava je bila prevelika. (Dalje prihodnjic.)